ISSN 1822-5152

Giedrius JANAUSKAS

Lituanistiniai kursai Australijos universitetuose

Algimantas P. Taškūnas. *Lithuanian studies in Australia – The case for low-demand language and cultural courses in higher education*.
Tasmania: Tasmania University, Union Lithuanian Studies Society Hobart, 2005.

Lituanistinių studijų tyrimai itin svarbūs siekiant atskleisti lietuvių bendruomenių pastangas įtvirtinti lietuvių kalbą ir kultūrą emigracijoje. Informacijos apie lituanistines mokyklas ir rengiamus lituanistinius kursus JAV, Kanadoje ir Australijoje srautas leidžia tarytum mozaiką sistemiškai dėlioti iššūkius, kylančius norint išsaugoti lietuviškumą. Tačiau dažnai net ir šios žinios apie lietuvių šeštadienines mokyklas emigracijoje būna epizodinės. Tuo tarpu lietuvių bendruomenių veikėjų bandymai įtvirtinti lituanistines studijas universitetuose sulaukė mažesnio dėmesio. Sintezė, apimanti abi mokslo pakopas emigracijoje, vis dar nėra parašyta. Šiuo momentu pasirodžiusi Algimanto P. Taškūno knyga „Lithuanian studies in Australia“, išleista Tasmanijos universitete 2005 m., užpildo jau senai žiojėjusią spragą.

Algimantas P. Taškūnas, žinomas Australijos lietuvių bendruomenės veikėjas, ilgametis Vakarų Australijos ir Tasmanijos universitetų darbuotojas, aktyvus organizacijos „Friends of Prisoners“(1987 m. narių skaičius pasiekė beveik 2 tūkst.), rašiusios laiškus politiniams kaliniams Sovietų Sąjungoje, narys ir „Baltic bulletin“ redaktorius atskleisdamas lietuvių kalbos ir kultūros studijų situacijos Australijos universitetuose analizę ėmėsi lietuvių istoriografijoje sistemingai mažai tyrinėtos temos. Savo studijoje „Lithuanian studies in Australia“, pristatydamas Lietuvą ir lietuvių bendruomenę Australijoje, mokslininkas nagrinėja iš esmės iki tol neatskleistą objektą – lituanistines studijas aukštosiose universitetinėse mokyklose.

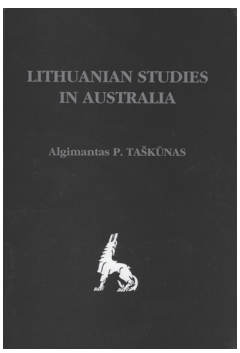

Lietuvių bendruomenės narių bandymai įtvirtinti lietuvių kalbos ir

kultūros studijas Australijos universitetuose šiame darbe nagrinėjami detaliai. Knygoje kvalifikuotai apdorota šaltinių medžiaga, aiškūs istoriografijos atrankos kriterijai ir struktūriškai pagrįstas darbo dėstymas leido autoriui pateikti įdomią bei ne vien lietuviams aktualią temą. A. P. Taškūnas pristato ir nagrinėja penkis atvejus, kada lituanistiniai kursai (apimantys Lietuvos istorijos, kultūros, literatūros bei lietuvių kalbos sferas) buvo rekomenduoti La Trobe, Monash'o, Australijos nacionaliniam ir Tasmanijos universitetams bei bandymui įtvirtinti programą Melburne. Detaliai aptariami ir išryškinami tiek sėkmingai į universitetų programas įtraukti lituanistinių studijų atvejai, tiek patyrę nesėkmes bandymai.

Autorius lituanistines studijas Australijoje kaip objektą tyrinėjęs bene keturis dešimtmečius ir pasitelkęs gausią istoriografiją, parengė ir išleido disertacijos pagrindu pirmąją akademinę studiją apie lietuvius Australijoje. „Lithuanian studies in Australia" yra svarbus įnašas į lietuvių bendruomenės šioje saloje pažinimą. Tiriamojo laikotarpio ribas knygoje ženklintume nuo 1966 m. pirmojo lietuvių veikėjų bandymo įtvirtinti lituanistinių studijų programą La Trobe universitete iki 2003 m., kada apginta disertacija. A. P. Taškūnas nėra taip griežtai apsibrėžęs laikotarpio pasirinkimo, todėl kartais analizuoja ar pristato kur kas platesnį žvilgsnį į tiriamą objektą. Kaip duoklė Australijoje gyvenantiems pristatomi svarbiausi Lietuvos istorijos įvykiai, kartu sakytume, jog skiriamas kiek per didelis dėmesys Australijos švietimo sistemos pokyčiams universitetuose, pradedant skyrių nuo 1850–1851 m. įkurto pirmojo Australijoje universiteto Sidnėjuje. Regis, pakaktų kiek plačiau pažvelgti tik į tiriamojo meto švietimo sistemą Australijoje arba išryškinti pokyčius Australijos švietimo sistemoje, inkorporuojant medžiagą į kitus skyrius.

Tyrinėdamas lietuvių bandymus įtvirtinti lituanistinius kursus Australijos universitetuose, A. P. Taškūnas išryškina tiek pavienių asmenų pastangas, tiek lietuvių organizacinių struktūrų veiksmus. Svarbiu laikytinas siekis atskleisti lietuvių poveikį politinius sprendimus priimančioms institucijoms.

Patrauklu tai, kad autorius ne tik apžvelgia priežastis, kodėl šiandien nė vienas iš 38 valstybinių Australijos universitetų į kursų programas nėra įtraukęs lituanistikos tyrinėjimų, bet ir pateikia rekomendacijas, kurias įgyvendinus, esama padėtis imtų kisti.

Tyrimo išvados apibūdinamos devyniais veiksmais, kurie galėtų užtikrinti tokio pobūdžio programų egzistavimą Australijos universitetuose. Itin svarbu, jog atliktas darbas nėra orientuotas vien į lituanistikos studijų atvejo pateikimą. Mažo poreikio kalbos ir kultūros studijų situacijos universitetuose analizė įgalina ir kitas etnines grupes naudotis šio tyrimo rezultatais. Tiesa, autorius, pristatydamas pasaulio lietuvių bendruomenės įgyvendintą projektą, – įkurti JAV Čikagos Illinojaus universitete lituanistikos studijų Šiaurės Amerikoje centrą, nors ir išskiria poskyreliu, plačiau neaptaria lituanistinių studijų skirtumų ir panašumų JAV ir Australijoje, nors sutinku, kad šiuo atveju tai nėra autoriaus tiesioginis tyrimo objektas.

Baigiant norisi pasidžiaugti, jog A. P. Taškūno atliktas vertingas mokslinis tyrimas ne tik ženklins kelią ateities lituanistinių studijų tyrėjams, bet galbūt paskatins lietuvių bendruomenių lyderius imtis įgyvendinti pasiūlymus, kad tokio pobūdžio kursai rastųsi ir kitose šalyse, kur gyvena lietuviai.